

EU og Internationalt
Den 13. juli 2023
FVM 290

SAMLENOTAT
Rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023

1. Formandskabets arbejdsprogram for andet halvår 2023
- *Præsentation fra formandskabet*
KOM-dokument foreligger ikke

Side 2
2. Markedssituationen for landbrugsvarer
- *Information fra Kommissionen og udveksling af synspunkter*
KOM-dokument foreligger ikke

Side 4
3. Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om planter fremstillet ved visse nye genomteknikker samt fødevarer og foder heraf og om ændring af forordning (EU) 2017/625
- *Præsentation fra Kommissionen og udveksling af synspunkter*
KOM (2023) 411

Side 9

NOTAT OM RÅDSMØDE (LANDBRUG OG FISKERI)

Den 25. juli 2023

1. Formandskabets arbejdsprogram for andet halvår 2023 KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

Resumé

Blandt det spanske formandskabs hovedprioriteter på fødevarer-, landbrugs- og fiskeriområdet er forslaget om nye genomteknikker i forhold til planter, som blev fremsat af Kommissionen den 5. juli 2023. Derudover vil formandskabet påbegynde forhandlingerne om forslaget om frø og andet planteformeringsmateriale. Derudover forventes Kommissionen at fremlægge forslag om revision af EU's dyrevelfærdslovgivning i tredje kvartal 2023. Konsekvenserne af Ruslands invasion af Ukraine forventes fortsat at dominere på landbrugsområdet, hvor formandskabet også vil arbejde videre med EU's kvalitetspolitik, herunder kvalitetsordningerne om geografiske betegnelser. På fødevarerområdet vil især forslaget om bæredygtige fødevarer systemer være i fokus. På fiskeriområdet vil formandskabet bestrebe sig på at forhandle flerårige kvoter i forbindelse med efterårets kvoteforhandlinger. Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 med henblik på en præsentation.

Baggrund

Spanien overtog den 1. juli 2023 formandskabet for Rådet. Spanien indgår i trio-formandskab med Belgien (første halvår 2024) og Ungarn (andet halvår 2024).

Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 med henblik på en præsentation fra formandskabet.

Formål og indhold

Det spanske formandskabs overordnede hovedprioriteter er 1) reindustrialisering af EU og garanti for EU's åbne strategiske autonomi, 2) fremdrift i den grønne omstilling og miljømæssig tilpasning, 3) fremme social og økonomisk retfærdighed og 4) styrke europæisk sammenhængskraft.

I lyset af den nuværende situation ventes det spanske formandskabs hovedprioriteter på fødevarer-, landbrugs- og fiskeriområdet at være fødevarer sikkerhed, forsyningssikkerhed og sundheds- og miljøbeskyttelse inden for rammerne af en åben strategisk autonomi. Derudover vil formandskabet prioritere promoveringen af nye teknologier inden for EU's landbrugs-, fiskeri- og fødevarer sektor, herunder forslaget om nye genomteknikker.

På planteområdet ventes forslaget om nye genomteknikker for planter derfor at være topprioritet. Det spanske formandskab lægger op til en hurtig proces med generel indstilling i Rådet til december 2023. Forslaget om nye genomteknikker vil desuden blive præsenteret på rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023. Også forhandlingerne om revision af lovgivningen for frø og andet planteformeringsmateriale vil blive påbegyndt i efteråret 2023. Der lægges dog op til et langsommere tempo i behandlingen af disse. Derudover vil man også arbejde med ændringer til plantesundhedsforordningen, såfremt Kommissionen fremsætter et forslag.

På veterinærområdet forventes Kommissionen at fremsætte forslag til revision af EU's dyrevelfærdslovgivning i tredje kvartal 2023. Det spanske formandskab forventer at kunne indlede drøftelserne af forslagene på teknisk niveau.

På landbrugsområdet forventes konsekvenserne af Ruslands invasion af Ukraine fortsat at dominere. Derudover vil formandskabet have fokus på den strategiske vigtighed af EU's kvalitetspolitik, herunder kvalitetsordningerne om geografiske betegnelser, og arbejde videre med forhandlingerne herom. Formandskabet vil endvidere skabe synlighed omkring mulighederne i landdistrikterne.

På fødevarerområdet vil især forslaget om bæredygtige fødevarer systemer være i fokus. Arbejdet med forslag om revidering af direktiver om honning, frugtsaft, marmelade og konserveret mælk, de såkaldte morgenmadsdirektiver, vil fortsætte.

På fiskeriområdet vil formandskabet have fokus på at fremme bæredygtigt fiskeri gennem investeringer i innovation og digitalisering samt i den grønne omstilling af fiskeri- og akvakultursektoren. Man vil desuden arbejde for at styrke fiskeripolitikken særligt af hensyn til fødevarer sikkerheden og lige konkurrencevilkår. For så vidt angår de årlige kvoteforhandlinger vil formandskabet bestræbe sig på at forhandle flerårige kvoter, samt at socioøkonomiske analyser bliver inkluderet i de videnskabelige rapporter, der ligger til grund for forhandlingerne.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om formandskabsprogrammet.

Nærhedsprincippet

Der redegøres ikke for nærhedsprincippet i denne sammenhæng, da der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag.

Konsekvenser

Præsentationen af formandskabets program har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller finansielle konsekvenser. Regeringen vil tage konkret stilling til de enkelte forslags konsekvenser.

Høring

Sagen har været i skriftlig høring i Det Rådgivende Fødevarerudvalgs EU-underudvalg, § 2-udvalget (landbrug), § 5-udvalget (fiskeri) og Den Nationale Komité for Landbrugsdyr.

Den Danske Dyr lægeforening glæder sig bl.a. over, at det forventes, at Kommissionen fremsætter forslag til revision af EU's dyrevelfærdslovgivning. Den Danske Dyr lægeforening mener, at der også bør fokuseres på at introducere nye genomteknikker til brug for vaccine fremstilling, f.eks. til produktion af målrettede influenzavacciner.

Danmarks Fiskeriforening Producentorganisation og Danmarks Pelagiske Producentorganisation har følgende bemærkninger til det spanske formandskabs arbejdsprogram for 2. halvår 2022. Arbejdet med at få fastsat TAC'er og kvoter for 2023, med virkning fra den 1. januar 2023 må forventes at blive en hel fundamental arbejdsopgave for det spanske formandskab. Det er derfor vigtigt, at man fra EU's side sikrer sig, at formandskabet afsætter de nødvendige ressourcer for at sikre, at de bi- og trilaterale aftaler mellem EU, Norge og UK indledes i tide til, at de kan afsluttes inden årets udgang og have virkning fra den 1. januar 2024. Siden Brexit, har man oplevet lange og svære forhandlinger med både UK og Norge, som desværre har ført til, at EU's fiskere ikke havde adgang til norsk farvand den 1. januar både i 2021 og i 2023.

Det er glædeligt, at det spanske formandskab ventes at give arbejdet med flerårige kvoter prioritet, men det rejser en række principielle spørgsmål, som formentligt ikke vil kunne nå at blive afklaret inden fastsættelse af kvoter på rådsmødet i december, herunder hvilke principper, der skal danne grundlag for de flerårige kvoter. Men interessant, at man fra formandskabets ønsker at tage hul på diskussionen.

I forhold til EU's fiskeriaftale med Norge, er det vigtigt, at man får forhandlet en balance på plads, som sikrer EU's fiskere de nødvendige kvoter i norsk farvand, så man ikke risikerer at have for lidt kvotegrundlag og derfor må opgive fiskeriet i utide. I den sammenhæng er det vigtigt at undersøge alle muligheder for at udvide aftalen mellem EU og Grønland, så EU ikke kun i teorien, men også i praksis får mulighed for at købe overskudsmængder af rejer og hellefisk, som ikke kan blot kan forøge værdien af EU's afgivne mængder i balancen, men også øge Danmarks rejekvote i Grønlandsk farvand. Derudover vil EU på den måde heller ikke skulle afgive så store mængder blåhvilling til Norge for at få kabalen til at gå op.

I forhold til fastsættelse af kvoter i Østersøen, er det erhvervets holdning, at man fra dansk side må forsøge at få ændret bifangstreglerne for torsk, så det bliver muligt at drive et rentabelt fiskeri efter fladfisk for de både, der er tilbage, og som fortsat ønsker at drive fiskeri i Østersøen. Derudover er det også vigtigt, at reglerne for laksefiskeriet ændres tilbage, så det igen bliver muligt for danske fiskere at fiske efter laks på åbent hav.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at Rådet vil tage præsentationen af formandskabsprogrammet til efterretning.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen vil tage formandskabets prioriteter til efterretning.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

2. Markedssituationen for landbrugsvarer

KOM-dokument foreligger ikke

Revideret genoptryk af samlenotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 17. maj 2023. Ændringer er markeret i marginen.

Resumé

Den russiske invasion af Ukraine påvirker fortsat markedssituationen for landbrugsvarer på en række områder med prisudsving på fødevarer, foder, handelsgødning og energi. Der er usikkerhed om fortsættelsen af FN-aftalerne om eksport af korn via Sortehavet efter den 17. juli 2023. Polen, Ungarn, Slovakiet, Bulgarien og Rumænien har fået godkendt særlig krisestøtte på 100 mio. euro, efter de pågældende medlemsstater ophævede midlertidige importforbud mod korn fra Ukraine. Kommissionen har fremlagt forslag til yderligere krisestøtte på 330 mio. euro til de øvrige 22 medlemsstater. Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 med henblik på information fra Kommissionen og udveksling af synspunkter.

Baggrund

Den generelle markedssituation for landbrugsvarer drøftes normalt hvert kvartal i Rådet (landbrug og fiskeri).

Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 med henblik på orientering fra Kommissionen og udveksling af synspunkter.

Formål og indhold

Ifølge FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisations (FAO) fødevarerprisindeks er de globale fødevarerpriser i juni 2023 faldet med ca. 1,4 pct. fra maj 2023. Dette giver et samlet fald på 23,4 pct. fra det rekordhøje niveau i marts 2022. Faldet i indekset er fortsat drevet af faldende priser på sukker (3,2 pct.), mælk (2,4 pct.), korn (2,1 pct.) og mejeri (0,8 pct.), mens prisen på kød er uforandret.

Markedssituationen for korn og proteinafgrøder

Det Internationale Kornråd (IGC) estimerer i sin seneste rapport fra juni 2023 et svagt fald i produktionsniveau for 2022/23 sammenlignet med året før. Det forventes imidlertid, at produktionen for 2023/24 vil stige. Efterspørgslen på korn forventes at stige primært på grund af stigende efterspørgsel på foder, mens den internationale handel med kornprodukter for tredje år i træk forventes at falde. Priserne på kornafgrøder falder fortsat. I juni 2023 er priserne faldet med yderligere 5,5 pct. for hvede og byg og 4,7 pct. for majs, hvilket giver en samlet prisfald det sidste år på 28 pct. for hvede, 26 pct. for majs og 38 pct. for byg. Samlet set er prisen på korn faldet med 19 pct. det sidste år.

I forhold til situationen i Ukraine har Ruslands invasion haft alvorlige konsekvenser for markedsdynamikken, herunder særligt adgang til dyrkningsområder i russisk besatte områder og risici forbundet med arbejdet og transport af afgrøder. Dette medfører, at der er store usikkerheder forbundet med estimater. Produktionen i Ukraine forventes i indeværende år 2022/23 for de vigtigste afgrøder at ligge under niveauet før krigen i 2020/21. Det betyder fald på 0,4 pct. for hvede, 10,9 pct. for majs og 16,5 pct. for byg. I forhold til sidste år 2021/22 forventes der i Ukraine i år 2022/23 en mindre produktion på 20,3 pct. for hvede, 35,9 pct. for majs og 34 pct. for byg. Ukrainsk eksport forventes fortsat at falde i forhold til før krigen i 2020/21, herunder 10,7 pct. for hvede og 45,2 pct. for byg. I forhold til sidste år 2021/22 forventes Ukraines eksport i år 2022/23 at falde med 20,6 pct. for hvede og 60,3 pct. for byg. Eksporten af majs i 2022/23 forventes at stige med henholdsvis 3,9 pct. fra før krigen i 2020/21 og med 1,6 pct. fra sidste år 2021/22. Til næste år 2023/24 skønnes yderligere fald for alle ovenstående afgrøder på mellem 5 til 15 pct. produktion og 31 til 36 pct. eksport.

Ukraine er storekøber af foder til EU, hvor særligt sektorerne for fjerkræ og svin bliver ramt af den manglende ukrainske eksport. Mange afrikanske og nogle mellemøstlige lande får en stor andel af deres korn fra Ukraine, hvorfor krigen har konsekvenser for deres adgang til og prisen på fødevarer. Der forventes derfor fortsat fokus på den ukrainske eksport via alternative fragtruter og Sortehavet.

Kommissionen vedtog den 30. juni 2023 et komitéforslag om yderligere krisestøtte til Polen, Ungarn, Rumænien, Slovakiet og Bulgarien på 100 mio. euro samt indgået aftale om garanti for transit af ukrainske landbrugsprodukter gennem disse medlemsstater. Dette kommer i tillæg til 56,3 mio. euro, som blev vedtaget den 4. april 2023 som krisestøtte til kornproducenter i Polen, Rumænien og Bulgarien som følge af regional prispåvirkning af den øgede import af korn fra Ukraine. Kommissionen har fremlagt komitéforslag om krisestøtte på 330 mio. euro til de 22 medlemsstater, som ikke tidligere har modtaget krisestøtte i 2023. Støtten skal målrettes producenter, som oplever usikkerhed på de omfattede medlemsstaters markeder grundet en række specifikke problemer, herunder ugunstige vejrforhold, høje inputpriser, inflation, faldende afsætningspriser og eftervirkninger af covid-19 og Ruslands invasion af Ukraine. Forslaget blev vedtaget i Komitéen for den Fælles Markedsordning for Landbrugsprodukter den 10. juli 2023.

Eksport af korn fra Ukraine

Kommissionen fremlagde i maj 2022 en meddelelse om alternative fragtruter ("solidaritetsbaner", KOM (2022)217). Tiltaget havde til hensigt at udbygge alternative fragtruter for korneksport ud af Ukraine, der omgik den russiske flådeblokade i Sortehavet. Det er med tiltaget lykkedes at øge eksporten af korn

fra Ukraine. For at styrke de alternative fragtruter fremlagde Kommissionen, Den Europæisk Investeringsbank, Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling og Verdensbanken samt Ukraine, Tjekkiet, Polen, Rumænien, Slovakiet og Moldova den 11. november 2022 en fælles erklæring, hvor der tilsammen mobiliseres 1 mia. euro i perioden 2022-23. Hensigten med de alternative fragtruter var, at landbrugsprodukter fra Ukraine skulle eksporteres til EU bredt og herfra videre til tredjelande.

Rusland og Ukraine indgik den 22. juli 2022 parallelle aftaler med FN og Tyrkiet om eksport af korn fra Ukraine via tre ukrainske havne ved Sortehavet. Aftalerne var midlertidige og er gentagne gange blevet forlænget, senest den 18. maj 2023 med 60 dage. Aftalen udløber den 17. juli 2023. Det er for nuværende usikkert, om aftalen forlænges. Ifølge FN's koordinationscenter (JCC) er der per 5. juli 2023 blevet eksporteret mere end 32 mio. tons korn via sortehavsruterne, heraf 725.000 tons hvede under FN's Fødevareprogram til humanitære nødhjælpsoperationer.

Markedssituationen for mælk og mejeriprodukter

I de tre første måneder af 2023 er indvejningen steget 0,7 pct. i forhold til samme periode i 2022. Markedssituationen for mælk og mejeriprodukter er efter en periode med historisk høje priser på vej ind i en tid med faldende priser. Mælkeprisen lå i december 2022 på 57,4 cent/kg, hvilket historisk er en rekordhøj pris. Den er i maj 2023 faldet til 46,64 cent/kg. De faldende priser skyldes vigende efterspørgsel fra forbrugerne. I uge 23 af 2023 lå prisen på skummetmælkspulver på 251 euro/100 kg. Det er 38 pct. under prisen samme tid i 2022, og smørprisen lå på 470 euro/100 kg, hvilket er 35 pct. under prisen samme tid sidste år.

Markedssituationen for svinekød

I første halvår af 2023 er antallet af slagtinger i EU faldet med 7,7 pct., herunder 16 pct. i Danmark. EU's marked for svinekød er præget af høje priser. I løbet af 2023 er priserne steget betydeligt på grund af det faldende udbud og stigende inputpriser. Prisen var således i uge 23 i 2023 på 245,5 euro/100 kg. Det er historisk en høj pris og 27,5 pct. højere end samme tid sidste år. Den danske notering følger nogenlunde samme tendens. Svinesygdommen afrikansk svinepest er fortsat en udfordring for EU. Den har medført, at en række vigtige eksportlande, herunder Kina, har lukket for import af svinekød fra en række medlemsstater i EU, herunder Tyskland.

Markedssituationen for oksekød

I første kvartal 2023 faldt EU's produktion af oksekød med 3,8 pct. i forhold til 2022. I 2023 har prisniveauet generelt været let faldende og var i uge 23 af 2023 på 493,8 euro/100 kg, hvilket er 1,3 pct. højere end samme tid året før. Prisniveauet er betydeligt over gennemsnittet for de seneste tre år. EU's eksport faldt med 9 pct. i kalenderåret 2022 sammenlignet med 2021 og lå i første kvartal 2023 5,8 pct. under 2022. EU's import steg med 25 pct. i 2022 i forhold til 2021 og lå i første kvartal 2023 7,1 pct. over 2022. Tallene er inklusiv UK, som er EU's største samhandelspartner for oksekød.

Markedssituationen for fjerkrækød

Markedssituationen i fjerkræsektoren er karakteriseret ved stigende priser. I uge 23 af 2023 var prisen på 274,5 euro/100 kg, hvilket er 5 pct. over prisen samme tid sidste år og betydeligt over gennemsnittet for 2018-22. De høje kornpriser påvirker dog producenternes indtjening negativt. EU er fortsat nettoeksportør af fjerkrækød målt både i mængde og værdi. Fugleinfluenza er fortsat et problem for fjerkræsektoren og flere tredjelande har indført importforbud. I første kvartal 2023 steg EU's import af fjerkræ med 24 pct. fra 2022, mens eksporten faldt med 1,2 pct.

Eksport generelt

EU's landbrugseksport steg i 2022 med 15,7 pct. i forhold til 2021, mens landbrugsimporten til EU steg med 31,8 pct. EU's landbrugseksport var på ca. 229,2 mia. euro i 2022 og ca. 171,4 mia. euro i import,

hvilket gav EU et handelsoverskud på landbrugsområdet på ca. 57,8 mia. euro (ca. 430,6 mia. kr.) i 2022. EU's tre største eksportmarkeder var fortsat UK, USA og Kina, som i 2022 udviklede sig med øget eksport til UK og USA på henholdsvis 14,1 pct. og 15,4 pct., mens eksporten til Kina i 2022 faldt med 7,9 pct. I 2022 var EU's tre største importmarkeder Brasilien, UK og Ukraine, som steg med henholdsvis 48,9 pct., 28,5 pct. og 90,6 pct. Ukraine har i 2022 overtaget pladsen fra USA.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke udtale sig om sagen.

Nærhedsprincippet

Der er ikke redegjort for nærhedsprincippet i denne sammenhæng, da der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag.

Konsekvenser

Der er ikke redegjort for konsekvenser i denne sammenhæng, da der ikke er tale om stillingtagen til konkrete forslag. Der er således ingen lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser af punktet, ligesom beskyttelsesniveauet ikke påvirkes

Høring

Sagen har været i skriftlig høring i § 2-udvalget (landbrug).

Landbrug & Fødevarer forventer overordnet set yderligere stigninger i produktionsomkostninger for alle sektorer som følge af den aktuelle situation i Ukraine. Krigen har åbenlyse konsekvenser for eksporten til Rusland og Ukraine, men den medfører også ændringer i fragtruter til øvrige eksportmarkeder og store udfordringer med at sikre forsyningssikkerheden.

Mælkeindvejsningen i EU sluttede i 2022 af med stigninger i de sidste fire måneder, men for hele kalenderåret 2022 endte indvejsningen stort set på samme niveau som i 2021. For markedssituationen for mælk og mejeriprodukter er der gennem hele 2022 sket en markant forøgelse, hvor afregningsprisen for mælk i Danmark i december 2022 lå på 61 eurocent/kg for konventionel mælk og 67 eurocent/kg for økologisk mælk. Siden er afregningsprisen faldet med 8 eurocent/kg for både konventionel og økologisk mælk. Dette skyldes, at markedspriserne i EU nu har været mere eller mindre konstant faldende siden oktober 2022. Det hænger sammen med vigende efterspørgsel fra forbrugerne. Primo juni 2023 lå mælkeprisen på 41,7 euro/100 kg. Primo marts 2023 lå skummetmælkspulver på 260 euro/100 kg. Det er 28 pct. under prisen i oktober 2022, og smørprisen lå på 485 euro/100 kg., hvilket er 32 pct. under prisen i oktober.

De høje mælke- og mejeripriser skal ses i sammenhæng af de markant højere produktionsomkostninger hos både landmanden og mejerierne, hvorfor landmanden og mejeriets margin ikke nødvendigvis afspejles i prisudviklingen. Tendensen i første kvartal 2023 viser faldende råvare- og afregningspriser. Dette skyldes både, at indvejsningen er begyndt at stige i EU, men ikke mindst at der er sket et fald i forbruget af mejeriprodukter, da den stigende inflation har medført, at befolkningens leveomkostninger er steget. Råvarepriserne har ligget forholdsvis stabilt de sidste par måneder.

Den danske notering for slagtesvin har siden maj 2023 ligget stabilt på 13,80 kr./kg. En notering på 13,80 kr./kg er historisk set en høj notering, men sammenlignet med de øvrige griseproducerende lande i EU er det godt stykke under. Lige nu er forskellen mellem den danske og tyske pris mere end 3 kr./kg i tysk favør.

For smågrisepriserne er situationen en anden. Her er økonomien blevet væsentligt forbedret det seneste halve år bl.a. grundet markant stigende efterspørgsel fra Tyskland og Polen. Den danske tælling for april 2023 viser en nedgang i slagtesvinene på knap 25 pct. i forhold til april 2022 og en mere beskedne nedgang af drægtige søer på 6,6 pct.

Mens svinepriserne er høje og har været stigende i Europa i 2023, opleves den modsatte situation i Asien og Nordamerika. I USA er meget høje svinepriser i 2022 nu afløst af lave svinepriser betydeligt under niveauet i Europa. Den amerikanske svinepris er kommet under pres som følge af en kombination af dårlig indenlandsk efterspørgsel, udsigt til svagt stigende amerikansk svineproduktion og fald i efterspørgslen fra det store eksportmarked Mexico. I Kina har man set prisfald som følge af et fald i efterspørgslen og stigende slagtninger. De øgede mængder grisekød på det kinesiske marked skal nu fortrænge oksekød, fjerkræ og fisk, dvs. animalske proteiner, der alle tog markedsandele fra grisekødet under perioden med afrikansk svinepest.

Situationen med høje priser for grisekødet i Europa i kombination med lave priser i Asien og Nordamerika sætter naturligvis kraftigt pres på den europæiske eksport af grisekød til Asien. Ikke nok med at man nu får en betydeligt lavere pris ved eksport af grisekød til Asien. Man oplever også en stærkt øget konkurrence fra billigt amerikansk kød. Det betyder, at en del grisekød, der tidligere blev eksporteret til Asien, nu skal afsættes til den europæiske forædlingsindustri. Dette har betydet ekstra mængder kød til den europæiske forædlingsindustri og dermed indtil nu i 2023 relativt dårlige priser ved salg til forædlingsindustrien i Europa sammenholdt med priserne for fersk/kølet grisekød til de europæiske supermarkedskæder.

I november 2022 blev der i EU slagtet ca. 2 mio. kvæg, hvilket svarer til et fald på 3,9 pct. sammenlignet med november 2021. Selvom man ønsker flere dyr til slagtning, har de lave slagtetal i hele Europa også en positiv side, idet efterspørgslen nu mere eller mindre matcher. Det stabile salg skyldes generelt et fint miks i ordrene fra detail i Danmark til eksporten i både Sverige såvel som Sydeuropa. Danmarks kvægslagtning udgør ca. 2 pct. af det samlede EU-tal. Konkurrencen er stadig hård, hvorfor det er væsentligt at være ekstra opmærksomme på de ordrer, der leveres fra de danske producenter.

Dansk eksport af okse- og kalvekød er i november 2022 steget med ca. 7,2 pct. sammenlignet med 2021. Tallene fra januar 2023 viser, at der i alt blev eksporteret 9.307 danske kvæg, hvilket udgør en stigning op 29,4 pct. i den samlede eksport sammenlignet med januar 2022.

Dansk import af okse- og kalvekød samt oksekødsprodukter er faldet med 10 pct. i november 2022 (målt i mio. kr.) sammenlignet med november 2021, hvilket svarer til et fald målt i tons på 24,6 pct. Slagteriernes noteringer er fortsat uændret i alle kategorier.

For fjerkrækød dækker stigende priser langt fra den stigende tendens til højere produktionsomkostninger til foder, energi, lønninger samt metal og anden emballage. Dertil kommer, at svækket eksport til tredjelande fra EU grundet restriktioner på grund af fugleinfluenza medfører større afsætning på det indre marked og dermed større mængder med deraf følgende fald i priserne. Dette lægger således pres på indtjeningen i eksportvirksomhederne, der har afsat større mængder på det indre marked til lavere priser. Desuden opleves større grad af protektionisme, hvor både covid-19 og udbrud af fugleinfluenza bruges på en række destinationer til at lukke for eksport fra Danmark og EU generelt med det formål at øge den nationale selvforsyningsgrad.

EU's fjerkræsektor er bekymret over den stigende import af fjerkrækød og æg fra Ukraine, der siden den fulde told og kvote liberalisering den 4. juni 2022 har medført en stigning i importen. I de første 24 uger af 2023 (til og med 20. juni 2023) steg den samlede import af fjerkrækød fra Ukraine til EU med 108

pct. til 110.000 tons, mens importen af fersk fjerkrækød fra Ukraine i samme periode steg med 201 pct. til 43.500 tons. Dette skal ses i forhold til at importkvoten inden indførelse af den fulde liberalisering udgjorde 90.000 tons – primært frosset fjerkrækød. Den markante importstigning presser EU's marked for fjerkrækød, idet det ukrainske kød afsættes til væsentligt lavere priser, end der kan produceres til i EU. Det skal bemærkes, at importen fra andre tredjelande og især Brasilien er steget med ca. 24 pct. Den europæiske fjerkræorganisation AVEC har anmodet Kommissionen om at undersøge importen med henblik på at sikre en balanceret import, der ikke skader EU's produktion af fjerkrækød.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

En række medlemsstater har fortsat stor fokus på udfordringerne som følge af den russiske invasion af Ukraine.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen arbejder for at underbygge en markedsorienteret og konkurrencedygtig landbrugssektor og et velfungerende indre marked med lige konkurrencevilkår og begrænset og målrettet ekstraordinær støtte. Regeringen arbejder samtidigt for velfungerende international handel, der også kan betyde større robusthed i de globale fødevarerforsyningskæder. Regeringen lægger vægt på, at Kommissionen overvåger markedssituationen for landbrugsvarer som følge af Ruslands invasion af Ukraine. Regeringen støtter, at EU understøtter eksport af korn fra Ukraine.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 26. maj 2023 forud for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 30. maj 2023, jf. samlenotat oversendt til Folketingets Europaudvalg den 17. maj 2023.

Grundnotat om Kommissionens forslag til gennemførelsesforordning om ekstraordinær støtte til sektorer for korn og oliefrø i Bulgarien, Polen og Rumænien oversendt til Folketingets Europaudvalg den 22. marts 2023.

Grundnotat om Kommissionens forslag til gennemførelsesforordning om yderligere ekstraordinær støtte til sektorer for korn og oliefrø i Bulgarien, Ungarn, Polen, Rumænien og Slovakiet oversendt til Folketingets Europaudvalg den 3. maj 2023.

Grundnotat om Kommissionens forslag til gennemførelsesforordning om ekstraordinær støtte til landbrugssektorer berørte af særlige problemer, der påvirker landbrugsproducenternes økonomiske levedygtighed, oversendt til Folketingets Europaudvalg den 30. juni 2023.

Notaterne er ligeledes oversendt til Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg.

3. Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om planter fremstillet ved visse nye genomteknikker samt fødevarer og foder heraf og om ændring af forordning (EU) 2017/625

KOM (2023) 411

Nyt notat.

Resumé

Kommissionen har fremlagt forslag om regulering af planter frembragt med visse nye genomteknikker (NGT) samt fødevarer og foder heraf, som i øjeblikket er omfattet af GMO-reguleringen. Forslaget

er fremsat på baggrund af Kommissionens analyse fra 2021, der konkluderede, at den gældende lovgivning ikke længere er formålstjenlig med hensyn til de nye teknikker anvendt på planter. Forslaget indfører ny regulering for såkaldte kategori 1 NGT-planter og planteprodukter og tilpasser den nu-gældende GMO-regulering for såkaldte kategori 2 NGT-planter og planteprodukter. Forslaget vurderes at have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser, da det bliver væsentligt mindre omkostnings- tungt for virksomheder at ansøge om godkendelse af udsætning eller markedsføring af NGT-planter og planteprodukter. En nærmere vurdering og konsolidering af forslagets økonomiske konsekvenser afventer. Forslaget vurderes ikke at påvirke beskyttelsesniveauet. Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 med henblik på præsentation og udveksling af synspunk- ter.

Baggrund

Kommissionen har ved KOM (2023) 411 af 5. juli 2023 fremsendt forslag om Europa-Parlamentets og Rådets forordning om planter fremstillet ved visse nye genomteknikker samt fødevarer og foder heraf og om ændring af forordning (EU) 2017/625). Forslaget er endnu ikke modtaget i en dansk sprogudgave.

Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 43, 114 og 168, stk. 4, litra b, og skal behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF-artikel 294.

Sagen er på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 med henblik på præsen- tation og udveksling af synspunkter.

Formål og indhold

Planter frembragt med nye genomteknikker (NGT) skal på nuværende tidspunkt godkendes i henhold til den fulde GMO-regulering i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2001/18/EF af 12. marts 2001 om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer og om ophævelse af Rådets direktiv 90/220/EØF ("Udsætningsdirektivet"), og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1829/2003 af 22. september 2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer ("GMO-forord- ningen"). Det har længe været erkendt, at det giver anledning til en række problemer, herunder proble- mer med implementering og håndhævelse. Derfor anmodede Rådet i 2019 Kommissionen om at frem- lægge en undersøgelse vedrørende status for nye genomteknikker i henhold til EU-lovgivningen og frem- sætte et forslag, hvis det blev vurderet hensigtsmæssigt i lyset af undersøgelsens resultater.

Kommissionen fremlagde undersøgelsen i april 2021. I undersøgelsen konstaterede Kommissionen, at brugen af NGT globalt set har udviklet sig hurtigt og at denne udvikling vil fortsætte. Kommissionen vurderede, at planter frembragt med NGT vil kunne bidrage positivt til at nå målene i EU's Grønne Pagt, Jord til Bord-strategien og FN's verdensmål. Kommissionen konkluderede også, at EU's nuværende GMO-regulering ikke er velegnet til at regulere NGT-planter, som er opnået ved visse nye genomteknik- ker; såkaldt målrettet mutagenese (målrettede genetiske ændringer i plantens egen DNA) eller cisgenese (indsættelse af krydsbar DNA fra en anden plante) samt fødevarer og foder på basis heraf. På denne baggrund konkluderede Kommissionen, at der er behov for, at GMO-reguleringen tilpasses i lyset af de videnskabelige og teknologiske fremskridt, hvilket er baggrunden for det fremsatte forslag til ny forord- ning.

Forslaget indfører speciallovgivning for planter og afledte produkter (både til anvendelse som foder og fødevarer og til andre formål) frembragt med visse nye genomteknikker (herefter benævnt NGT-planter og planteprodukter). Forslaget bibeholder GMO-reguleringens sag-til-sag tilgang til vurdering af god- kendelse af NGT-planter og skelner mellem to kategorier af NGT-planter og planteprodukter:

- Kategori 1 NGT-planter og planteprodukter, som er frembragt med NGT, men som også kunne være opstået naturligt eller være frembragt ved traditionel forædling.
- Kategori 2 NGT-planter og planteprodukter, som er frembragt med NGT, og som ikke kunne være opstået naturligt og ikke kunne være frembragt ved traditionel forædling.

Forslaget medfører, at kategori 1 NGT-planter og planteprodukter undtages fra GMO-reguleringen og håndteres efter nye regler i forslaget. Det bemærkes, at GMO-reguleringen allerede har en lignende undtagelsesbestemmelse for organismer frembragt med bl.a. traditionelle mutagenese-teknikker (kendte teknikker fra før 2001 som bestråling eller kemisk behandling).

Kategori 2 NGT-planter og planteprodukter foreslås fortsat omfattet af den gældende GMO-regulering, men med justerede krav.

Af forslaget fremgår det, at både kategori 1 og kategori 2 NGT-planter vil være at betegne som GMO'er i henhold til økologiforordningen 2018/848 og ikke må anvendes i det økologiske jordbrug. Økologiske landbrugere må fortsat gerne anvende GMO'er, som er frembragt med bl.a. traditionelle mutagenese-teknikker, og som er undtaget fra GMO-reguleringen.

Der lægges op til, at NGT-planter og planteprodukter ikke skal være omfattet af de såkaldte geografiske dyrkningsundtagelsesregler (jf. udsætningsdirektivets artikel 26b), som giver medlemsstaterne mulighed for geografiske dyrkningsundtagelser for traditionelle GMO'er. Dette medfører, at når en kompetent myndighed i en medlemsstat har godkendt en NGT-plante eller et NGT-planteprodukt, vil andre medlemsstater ikke have mulighed for at anmode om geografisk dyrkningsundtagelse for denne. Det betyder, at planter og planteprodukter heraf vil kunne dyrkes og markedsføres i andre medlemsstater.

Kategori 1 NGT-planter og planteprodukter

Forslaget undtager kategori 1 NGT-planter og planteprodukter fra den gældende GMO-regulering. Det begrundes med, at den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA) har vurderet, at der – sammenlignet med traditionel forædling og traditionel genmodificering som transgenese (når man indsætter fremmed DNA fra en ikke krydsbar organisme, f.eks. at indsætte DNA fra en bakterie i en plante) – ikke er nye risici for menneskers og dyrs sundhed og for miljøet forbundet ved at anvende visse nye genomteknikker. EFSA har endvidere vurderet, at risikoen for utilsigtede effekter, såsom *off-target* effekter, kan være væsentlig reduceret ift. transgenese og traditionel forædling.

Forslaget indfører en række kriterier (såkaldte ækvivalens-kriterier), som skal bruges til at afgøre, om en NGT-plante kunne være opstået naturligt eller med traditionel forædling og dermed er en kategori 1 NGT-plante. Forud for udsætning (forsøgs- eller kommerciel dyrkning) eller markedsføring af kategori 1 NGT-planter og planteprodukter skal anvendelsen anmeldes til verificering hos enten de kompetente myndigheder i en medlemsstat, eller til EFSA i tilfælde af importerede produkter, hvor der ikke er tale om dyrkning i EU. Medlemsstatens kompetente myndighed, eller alternativt EFSA, vurderer, om planten eller produkterne her fra tilhører kategori 1 NGT-planter og planteprodukter. Eftersom kategori 1 NGT-planter eller planteprodukter foreslås undtaget fra GMO-reguleringen, vil der ikke være krav om, at ansøgningen skal følges af referencemateriale og en metode til detektion. De øvrige medlemsstater i EU og Kommissionen kan i en 30-dages høringsperiode komme med indsigelser eller kommentarer, som kan have indflydelse på medlemsstatens vurdering af kravene. Hvis kravene er opfyldt, godkendes planten som kategori 1 NGT-plante eller planteprodukt og registreres i et offentligt register, som Kommissionen opretter og vedligeholder. Den pågældende kategori 1 NGT-plante eller planteprodukt kan derefter handles frit i hele EU.

Forslaget indebærer, at frø og formeringsmateriale af kategori 1 NGT-planter skal mærkes, når det overdrages, og at deres NGT-status skal fremgå af sortslisterne (både de nationale og de fælles EU sortslister). Formålet med mærkningen er bl.a., at økologiske landbrugere skal kunne fravælge kategori 1 NGT-planter, da de ikke er tilladt til dyrkning i økologisk landbrug. Der indføres ikke krav om mærkning af produkter, herunder fødevarer og foder, frembragt med kategori 1 NGT-planter.

Kategori 2 NGT-planter og planteprodukter

Kategori 2 NGT-planter og planteprodukter foreslås fortsat omfattet af den gældende GMO-regulering, men med justerede krav. Det fremgår af forslaget, at der forud for udsætning (forsøgs- eller kommerciel dyrkning) eller markedsføring af kategori 2 NGT-planter og planteprodukter skal søges om godkendelse hos de kompetente myndigheder eller EFSA, ligesom ved den nuværende GMO-regulering, dog med tilpassede krav til risikovurderingen, som skal afspejle planternes risikoprofil. De nuværende krav i GMO-reguleringen om at stille en detektionsmetode til rådighed kan fraviges, hvis ansøger over for Det Fælles Forskningscenter for EU (JRC) kan dokumentere, at kravet ikke kan opfyldes for den aktuelle kategori 2 NGT-plante eller planteprodukt. Kravene om sporbarhed og mærkning er fortsat gældende, og det kan af mærkningen også fremgå, hvilken egenskab der er ændret.

En godkendelse af kategori 2 NGT-planter og planteprodukter er i første omgang gældende i maksimalt 10 år, og efter en re-godkendelse vil godkendelsen være tidsbegrænset.

Med forslaget indføres en række incitamenter, herunder hurtigere godkendelsesprocedure for kategori 2 NGT-planter og planteprodukter, der opfylder de i forslaget nærmere definerede bæredygtighedskriterier. Derudover indføres særlige incitamenter til at fremme små og mellemstore virksomheder anvendelse af kategori 2 NGT-planter, bl.a. ved fritagelse af gebyrbetaling til visse laboratorier¹ og mere udstrakt rådgivning forud for indgivelse af en ansøgning. Herbicidtolerante planter omfattes dog ikke af incitamenterne.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentets udtalelse foreligger endnu ikke. Forslaget behandles i Europa-Parlamentets Udvalg om Miljø, Folkesundhed og Fødevarer sikkerhed med bidrag fra Landbrugsudvalget og udvalget om det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse.

Nærhedsprincippet

Henset til, at forslaget ændrer allerede eksisterende EU-lovgivning og giver juridisk klarhed i forhold til NGT-planter, samt at der ikke bør skabes uhensigtsmæssigt forskelligartede konkurrencevilkår i medlemsstaterne, er det regeringens vurdering, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Gældende dansk ret

NGT-planter hører under anvendelsesområdet for den nuværende EU-regulering om GMO, som er implementeret i dansk ret med lov om miljø og genteknologi (genteknologiloven), jf. LBK, nr. 9 af 4. januar 2017.

Genteknologiloven implementerer direktiv 2001/18/EF om udsætning af genetisk modificerede organismer i miljøet (udsætningsdirektivet) og direktiv 2009/41/EF om indesluttet anvendelse af genetisk modificerede organismer. Derudover danner loven hjemmel for at fastsætte regler, der er nødvendige

¹ Dette sker ved en undtagelse fra artikel 32 i Rådets forordning (EF) nr. 1829/2003 af 22. september 2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer ("GMO-forordningen"). Artikel 32 indeholder bl.a. følgende bestemmelse: "Ansøgere om tilladelse til genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer bidrager til at dække omkostningerne ved de opgaver, der udføres af EF-referencelaboratoriet og Det Europæiske Net af GMO-laboratorier..."

for anvendelse af forordning (EF) 1829/2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer og forordning (EF) 1830/2003 om sporbarhed og mærkning af genetisk modificerede organismer og sporbarhed af fødevarer og foder fremstillet af genetisk modificerede organismer. Loven danner desuden hjemmel for implementering af Cartagena-Protokollen om biosikkerhed vedrørende grænseoverskridende overførsel af genetisk modificerede organismer samt for fastsættelse af regler i bekendtgørelse nr. 226 af 19. marts 2009 om transport og underretning ved markedsføring af genetisk modificerede organismer godkendt til markedsføring i et andet land inden for EU.

Med hjemmel i genteknologiloven og arbejdsmiljøloven (LBK nr. 2062 af 16. november 2021 af lov om arbejdsmiljø) fastsætter Miljøstyrelsen og Arbejdstilsynet regler om indesluttet anvendelse af bl.a. GMO-planter i bekendtgørelse nr. 910 af 11. september 2008 om genteknologi og arbejdsmiljø samt bekendtgørelse nr. 35 af 19. januar 2012 om godkendelse af produktion med genetisk modificerede planter og dyr.

Danmark har desuden vedtaget lov om dyrkning m.v. af genetisk modificerede afgrøder, jf. LBK nr. 28 af 4. januar 2017 (sameksistensloven), som indeholder nationale regler, der skal hindre spredning af pollen, frø og andet planteforneringsmateriale fra genetisk modificerede planter, som er godkendt til markedsføring i henhold til EU-lovgivningen, til andre marker og afgrøder. Loven anvender GMO-definitionen i genteknologiloven.

Fødevarestyrelsen har med hjemmel i fødevareloven, jf. LBK nr. 8 af 6. januar 2022, fastsat straffebestemmelser for overtrædelse af EU-krav til genetisk modificerede fødevarer (sikkerhed, mærkning og sporbarhed) i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1829/2003 af 22. september 2003 om genetisk modificerede fødevarer og foderstoffer samt Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1830/2003 af 22. september 2003 om sporbarhed og mærkning af genetisk modificerede organismer og sporbarhed af fødevarer og foder fremstillet af genetisk modificerede organismer og om ændring af direktiv 2001/18/EF. Bestemmelserne er fastsat i bekendtgørelse nr. 641 af 13. maj 2015 om straffebestemmelser for overtrædelse af visse forordninger om genetisk modificerede fødevarer.

Forslaget indeholder regler om mærkning af frø og formeringsmateriale, herunder at det skal fremgå af sortlisten, såfremt sorten er frembragt med de nævnte nye genomteknikker. Regler om registrering af visse sorter på sortlisten findes i lov om planter og plantesundhed m.v., jf. LBK nr. 1132 af 3. juli 2020, og i bekendtgørelse om registrering af sorter og planteforneringsmateriale på den nationale sortliste, der er udstedt i medfør af loven.

Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Forslaget medfører behov for ændring af genteknologiloven, herunder bekendtgørelse nr. 37 af 19. januar 2012 om godkendelse af udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer (udsætningsbekendtgørelsen). Forslaget overflødiggør desuden dele af de nationale regler om indesluttet anvendelse af genetisk modificerede planter. Forslaget kan derfor også give anledning til ændring af bekendtgørelse nr. 910 af 11. september 2008 om genteknologi og arbejdsmiljø samt bekendtgørelse nr. 35 af 19. januar 2012 om godkendelse af produktion med genetisk modificerede planter og dyr i forhold til hvilke GMO'er, der er omfattet. Hvis forslaget vedtages, medfører dette, at visse NGT-planter undtages fra den gældende GMO-regulering og derfor ikke skal miljøvurderes af Miljøstyrelsen. Endvidere medfører forslaget et behov for at opdatere reglerne i sameksistensloven med henblik på at friholde økologisk produktion fra NGT, samt behov for opdatering af bekendtgørelse nr. 641 af 13. maj 2015 om straffebestemmelser for overtrædelse af visse forordninger om genetisk modificerede fødevarer. Forslaget har ingen lovgivningsmæssige konsekvenser for Grønland eller Færøerne.

Økonomiske konsekvenser

I konsekvensanalysen anfører Kommissionen, at forslaget forventes at skabe betydelige omkostningsreduktioner for operatører, især forædlingsvirksomheder. De samlede besparelser på EU-plan for anmeldte planter anslås at ligge mellem 741,3 og 832,1 mio. kr. om året, og de samlede besparelser på EU-plan for godkendelser anslås at være mellem 0 og 386 mio. kr. om året.

På baggrund af forslaget, som det er fremsat, må det forventes, at stykomkostningerne for godkendelse af udsætning eller markedsføring af NGT-planter og planteprodukter vil blive reduceret, særligt markant for kategori 1 NGT-planter og planteprodukter. For nuværende er området gebyrfinansieret i Danmark. Formentlig på grund af kompleksitet og omfang af de nuværende godkendelsesprocedurer og omkostninger forbundet hermed har der alene været to godkendelsessager om forsøgsudsætning inden for de seneste 10 år i Danmark. Det vurderes ydermere, at forslaget kan have positive erhvervsøkonomiske konsekvenser i Danmark, idet det vil muliggøre, at danske virksomheder lettere kan indkøbe råvarer på verdensmarkedet.

En forenkling af godkendelsesprocedurerne, som forslaget lægger op til, må forventes, særligt for kategori 1 NGT-planter og planteprodukter, væsentligt at øge antallet af ansøgninger til danske og øvrige medlemsstaters myndigheder, med deraf øgede statsfinansielle udgifter.

Dette vil særligt gælde for myndighedernes behandling af ansøgninger, som følger af forslaget:

- Ansøgninger om verificering af status for kategori 1 NGT-planter forud for forsøgsudsætning eller markedsføring,
- Ansøgninger om forsøgsudsætning af kategori 2 NGT-planter, samt
- Ansøgninger om markedsføring af kategori 2 NGT-planter til andet end fødevarer og foder,

Idet der er tale om en ny regulering for de omfattede NGT-planter og planteprodukter, er det behæftet med stor usikkerhed konkret at anslå det øgede omfang af ansøgninger fremadrettet. Det skønnes, at de øgede omkostninger for staten med udgangspunkt i det fremlagte forslag de første tre år efter forslagets vedtagelse vil andrage 5,6-14,3 mio. kr. årligt til faste implementerings- og driftsomkostninger. Heraf forventes det, at skønsmæssigt 30-50 pct. potentielt kan gebyrfinansieres. I udgiftsspændet er ikke medregnet mulige kommende øgede udgifter til revision og håndhævelse af sameksistenslovgivningen som følge af forslagets forbud mod anvendelse af NGT-planter og planteprodukter i økologiske jordbrug.

Der er af Kommissionen anslået et ekstra finansieringsbehov for EU's myndigheder, primært relateret til EFSA, på ca. 20,7 mio. kr. over foreløbig en treårig periode fra forslagets ikrafttrædelse.

En nærmere vurdering og konsolidering af forslagets økonomiske konsekvenser udestår.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Beskyttelsesniveauet og andre konsekvenser

Forslaget indfører en proportionel risikovurdering af NGT-planter og sikrer, at de potentielle risici identificeres og vurderes. Det er således Kommissionens vurdering, at godkendte NGT-planter og afledte produkter er lige så sikre som konventionelt frembragte planter. Forslaget vurderes derfor ikke at påvirke beskyttelsesniveauet.

Forslaget kan have en positiv effekt på fødevarerforsyningsikkerheden i Europa, f.eks. ved at mindske behovet for import af udenlandsk planteprotein, da forslaget i højere grad muliggør udvikling og markedsføring af bæredygtige og klimatilpassede planter. Der er stor interesse for brug af NGT-planter, både globalt og i EU, fordi disse planter potentielt kan bidrage til at løse en række af de udfordringer, som det nuværende fødevarerforsyningssystem står overfor, herunder klimaudfordringer og behovet for større bæredygtighed. NGT'er har således potentiale for at bidrage til at nå både innovations- og bæredygtighedsmål i EU's Grønne Pagt, Jord-til-Bord- og Biodiversitetsstrategier. Teknisk set er NGT'er lettilgængelige, så med den rette regulering vil de kunne benyttes af en bred vifte af brugere, herunder SMV'er.

Forslaget vil tilnærme EU's regulering af NGT-planter til reguleringen i en række tredjelande og vil dermed lette EU's handel med disse. Samtidig vil forslaget øge EU's konkurrenceevne.

Der udestår afklaring af eventuelle konsekvenser for brugen af patenter.

Høring

Sagen har været i høring på høringsportalen, i § 2-udvalget (landbrug) og i Det Rådgivende Fødevarerudvalgs EU-underudvalg.

Økologisk Landsforening efterspørger ikke NGT metoderne. Økologisk Landsforening medgiver, at metoderne kan ses som en styrkelse af planteforædlingen, men metoderne gør ikke landbruget mere bæredygtigt og kan ikke træde i stedet for en omlægning af det samlede landbrugssystem.

Økologisk Landsforening er dog bekymret for konsekvenserne for økologien, hvis NGT generelt erstatter de nuværende teknologier. Økologisk Landsforening lægger derfor vægt på, at der laves en analyse af konsekvenserne for økologi, hvis NGT-reglerne indeholder et generelt forbud som fremlagt i forslaget.

Økologien er fortsat meget afhængig af den konventionelle sortsudvikling. De små forædlere forædler også videre på nye konventionelle sorter. Økologisk Landsforening ser en risiko for, at økologerne efterlades i en situation, hvor økologerne ikke kan nyde gavn af de fremskridt, der tilvejebringes inden for sortsudvikling.

Økologisk Landsforening lægger stor vægt på, at forbuddet mod NGT i økologi tages ud af den horisontale regulering af NGT og skrives ind i økologiforordningen, og at det i den forbindelse vurderes, hvorvidt forbuddet skal omfatte alle former for NGT. Hvis forbuddet ikke kan flyttes, lægger Økologisk Landsforening vægt på, at det skrives ind, at det skal revurderes senest 5 år efter reglernes ikrafttræden.

Økologisk Landsforening mener, det er nødvendigt at analysere, om økologien skal forholde sig til kategori 1 NGT-planter på samme måde, som de gamle mutationsteknologier. I den sammenhæng er Økologisk Landsforening bekymret over, at Kommissionen også tillader cisgenese i kategori 1 NGT-planter.

Økologisk Landsforening støtter, at der skal oprettes en database over NGT 1 planter, og at den anvendte planteforædlings teknik bag sorten skal oplyses.

Økologisk Landsforening mener, det er vigtigt at stille krav om sameksistensregler både for kategori 1 og kategori 2 NGT-planter, hvis der er et forbud mod NGT i økologi. Sameksistensreglerne skal også indeholde regler for erstatning, så økologer holdes skadesløse, hvis der findes NGT planter i deres afgrøder og produkter. Økologisk Landsforening fremhæver, at det er svært at håndhæve, da den afledte effekt kan være, at økologi fravælges, eller at logistikken bliver dyrere for økologerne. Økologisk Landsforening mener derfor, at det er forkert, at medlemslandene ikke kan nedlægge forbud mod at dyrke NGT.

Økologisk Landsforening ønsker, at der er forbud mod herbicidresistens i kategori 1 NGT-planterne.

Økologisk Landsforening lægger vægt på, at forældre af planter til økologi får samme økonomiske håndsrækning til deres forædlingsarbejde, som Kommissionen vil give SME planteforældre, der anvender NGT.

Økologisk Landsforening noterer, at forslaget ikke indeholder regler, der beskytter landmændene mod patentering af planter, og de enkelte egenskaber, der er forædlet frem. Økologisk Landsforening mener, det er vigtigt at undgå patentering af liv. Økologisk Landsforening mener derfor, det er vigtigt at dette forhold bliver håndteret i fælles europæiske og internationale regler.

Landbrug & Fødevarer finder, at europæiske landmænd, planteforældre og samfundet som helhed har brug for de nye planteforædlingsværktøjer til at udvikle afgrøder til gavn for fødevarerforsyningsikkerheden og af bæredygtighedshensyn. Landbrug & Fødevarer lægger vægt på, at forslaget baserer sig på grundige videnskabelige vurderinger fra blandt andet EFSA, som vurderer, at de teknikker, som ligger inden for gruppen af NGT 1-planter ikke adskiller sig fra planter udviklet med traditionelle forædlings-teknikker.

Landbrug & Fødevarer anser perspektiverne i de nye planteforædlingsteknikker for særdeles store. Metoderne åbner eksempelvis for adgang til sorter med blandt andet bedre klima-, resistens- og tørkeegenskaber, hvormed NGT'erne anses for at være et afgørende instrument i indfrielsen af den europæiske grønne pagt og Jord til Bord-strategien.

Landbrug & Fødevarer finder Kommissionens fokus på at fremme europæiske landmænds og fødevarerindustriens globale konkurrenceevne rigtig og nødvendig, da mange konkurrentlande allerede tillader anvendelsen af NGT-metoder.

Landbrug & Fødevarer kan støtte, at det er planter med egenskaber, som kunne være opstået naturligt eller være frembragt med traditionel forædling (NGT 1), som er undtaget fra den gældende regulering.

I forhold til økologien er Landbrug & Fødevarer uenige i det element i forslaget, der på forhånd udelukker økologiske landmænd fra at anvende visse af de teknologier, der ligger i NGT 1-kategorien. Hvis den økologiske produktion ikke får mulighed for at dyrke de sorter, som udvikles med f.eks. præcise mutageneseteknikker, kan den blive betydeligt udfordret. Det er derfor vigtigt, at økologer også får mulighed for at købe udsæd fra sorter, som er udviklet med disse teknikker eller som er krydset med sorter, som er resultatet af krydsninger mellem traditionelt forædlede sorter og NGT 1-sorter. I forslaget er der lagt op til, at der er fuld gennemsigtighed i hvilke metoder, der er anvendt i forædlingen af nye sorter; derfor bør økologisektoren selv kunne vælge de sorter, som fremmer denne produktionsmetode. På den baggrund mener Landbrug & Fødevarer, at spørgsmålet om anvendelse af NGT i økologien burde reguleres i økologiforordningen, og ikke i dette forslag.

Landbrug & Fødevarer kan støtte forslaget om, at afgrøder udviklet med disse teknikker ikke skal være omfattet af de geografiske dyrkningsundtagelser i henhold til udsætningsdirektivets artikel 26b.

Landbrug & Fødevarer kan ligeledes støtte, at planter og produkter herfra, som ikke opfylder de objektive kriterier for at være en NGT 1-kategori, fortsat skal være omfattet af den gældende GMO-regulering, og at der derfor skal søges om tilladelse til forsøgsudsætning og markedsføring. Det er dog meget positivt, at der lægges op til at justere på de krav, der stilles til vurderingen af disse NGT 2- afgrøder.

Det er endvidere særdeles positivt, at Kommissionens forslag på hensigtsmæssig måde adresserer de udfordringer, den gældende GMO-regulering giver i forhold til detektion og kontrol.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes at være opbakning til forslaget fra en lang række medlemsstater, mens en række medlemsstater forventes at være skeptiske.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter Kommissionens initiativ om ny regulering om brug af visse nye genomteknikker i forhold til planter. Initiativet skal fastholde sikkerheden for mennesker, dyr, natur og miljø og samtidig gøre det muligt at udnytte potentialet i de nye teknikker med hensyn til at bidrage til opfyldelsen af EU's Grønne Pagt og Jord til Bord-strategiens mål.

Regeringen støtter, at der ikke er behov for risikovurdering, godkendelse og mærkning af planter og afledte produkter til fødevarer- og foderbrug, hvis den nye egenskab også kunne være opstået naturligt eller være opnået med traditionel forædling.

Regeringen finder, at erhvervet, såfremt visse NGT-planter behandles på lige fod med traditionelt forædlede planter, skal kunne finde oplysninger om anvendelse af NGT, f.eks. i de officielle sortslister, uden at det er et mærkningskrav, således at erhvervet kan vælge, om de ønsker at benytte sorter frembragt med disse forædlingsteknikker.

Regeringen finder, at Kommissionen snarest bør tage lignende initiativer med hensyn til mikroorganismer.

Regeringens endelige stillingtagen til en række konkrete elementer i forslaget udestår og afventer en nærmere vurdering.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Kommissionens undersøgelse af nye genomteknikker blev forelagt Folketingets Europaudvalg den 20. maj 2021 forud for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 26.-27. maj 2021. Efterfølgende blev der oversendt et grundnotat til Folketingets Europaudvalg om undersøgelsen den 7. juni 2021.

Notaterne er ligeledes oversendt til Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg.